

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

Ступінь освіти	<u>магістр</u>
Спеціальність	<u>281 Публічне управління та адміністрування</u>
Освітня програма	<u>Цифрове врядування</u>
Тривалість викладання	<u>1-й семестр (1 чверть)</u>
Кількість кредитів	<u>4 кредити ЄКТС (120 годин)</u>
Заняття:	
лекції:	<u>2 години на тиждень</u>
практичні:	<u>4 години на тиждень</u>
Мова викладання	<u>українська</u>

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=5381>

Кафедра, що викладає: Державного управління і місцевого самоврядування (ДУМС)

Викладачі:

Бородін Євгеній Іванович

д. і. н., професор, професор кафедри, директор навчально-наукового інституту державного управління

Персональна сторінка:

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Borodin/Borodin.php>

E-mail: borodin.ye.i@nmu.one

Тарасенко Тетяна Миколаївна

д. держ. упр., доцент, доцент кафедри

Персональна сторінка:

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Tarasenko/Tarasenko.php>

E-mail: tarasenko.t@nmu.one

1. Анотація до курсу

Підготовка фахівців у галузі знань «Публічного управління та адміністрування» передбачає зосередження уваги на формуванні необхідних знань, вмінь, навичок для здатності відповідати на сучасні виклики, які стоять перед державою та публічною службою, застосовувати здобутки теорії та кращі практики публічного управління, забезпечувати високу якість управлінської діяльності та публічних послуг.

У процесі вивчення дисципліни ви ознайомитеся із інституціональною структурою системи публічного управління та адміністрування, теорією та практикою взаємозв'язку публічного управління та адміністрування, особливостями багаторівневого управління, організаційно-функціональною структурою системи державного управління та системи місцевого самоврядування, формами участі громадськості у публічному управлінні. Під час лекційних, практичних занять, самостійної роботи, виконання командного / індивідуального завдання будуть створені умови для розвитку навичок використання сучасних теорії та практики публічного управління та адміністрування.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти комплексу спеціальних знань теорії та практики організації та функціонування системи публічного управління та адміністрування, набуття вмінь і навичок їх застосування в практичній діяльності.

Завдання курсу:

– **знати і розуміти:** основи інституційної побудови публічного управління та адміністрування, об'єктів та суб'єктів управління, взаємозв'язку основних політичних інститутів з принципами територіальної організації влади, формуванням публічної служби, організацією системи прийняття політичних та адміністративних рішень, критерії загальної ефективності публічного управління та адміністрування; завдання органів публічної влади у сфері захисту та втілення національних інтересів; сутність багаторівневого управління, механізми взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, особливості реформування територіальної організації влади в Україні; організаційно-функціональну структуру системи державного управління та системи місцевого самоврядування, зокрема підходи до розподілу повноважень між органами публічної влади, специфіку представницьких та виконавчих органів місцевого самоврядування; розподіл адміністративних процесів на функції управління, сучасні тенденції трансформації системи публічного адміністрування; значення інститутів громадянського суспільства для розвитку системи публічного управління та адміністрування

– **вміти:** застосовувати знання тенденцій розвитку теорії та практики публічного управління та адміністрування для розв'язання конкретних задач, застосовувати законодавчі вимоги до здійснення функцій публічної адміністрації; розробляти проекти нормативно-правових актів з питань організації та функціонування органів публічної влади на національному, регіональному, місцевому рівнях; розробляти програмні документи у цій сфері; приймати управлінські рішення на засадах цінностей демократичної та правової держави.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

– *визначати* конституційно-правові засади побудови та функціонування системи державного управління, системи місцевого самоврядування та проблеми правового регулювання у цій сфері;

– *розробляти* проекти нормативно-правових актів, спрямовані на усунення недоліків, суперечностей законодавчого визначення основ організаційно-функціональної системи публічного управління та адміністрування на національному, регіональному, місцевому рівнях;

– *описувати* сутність діяльності органів публічної влади щодо забезпечення захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, *пояснювати* сучасні завдання, функції органів публічної влади з питань національної безпеки і оборони, засоби та методи їх реалізації, особливості розподілу повноважень у цій сфері;

– *застосовувати* сучасні підходи до побудови системи публічного управління та адміністрування, здійснення адміністративних процесів та функцій управління, *виявляти* тенденції трансформації, інноватизації публічного управління та

адміністрування, критерії загальної ефективності публічного управління та адміністрування;

– *встановлювати* напрями удосконалення організаційно-функціональної системи державного управління та організаційно-функціональної системи місцевого самоврядування з урахуванням міжнародного досвіду;

– *розробляти* програмні документи щодо вирішення конкретних завдань публічного управління на регіональному/місцевому рівнях на основі міжсекторальної взаємодії органів публічної влади та розширення участі громадськості у публічному управлінні;

– *пропонувати* обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням завдань європейської, євроатлантичної інтеграції та вимог сталого розвитку.

4. Структура курсу

Лекції

Тема 1. Інституціональна структура системи публічного управління та адміністрування

1.1. Інституційні ролі публічного управління та адміністрування: наука, навчальна дисципліна, професійна управлінська діяльність, діяльність органів публічної влади.

1.2. Об'єкти та суб'єкти управління.

1.3. Публічне управління та адміністрування у складі інституціональної структури суспільства.

1.4. Інститут президента, уряду, парламенту: особливості статусу та співвідношення.

1.5. Взаємозв'язок основних політичних інститутів з принципами територіальної організації влади, формуванням публічної служби, організацією системи прийняття політичних та адміністративних рішень.

1.6. Інституційні зміни в системі публічного управління та адміністрування в Україні: сутність та особливості реформування.

1.7. Національні інтереси України.

1.8. Загальна ефективність публічного управління та адміністрування.

Тема 2. Багаторівневе управління як прояв публічного управління та адміністрування

2.1. Сутність багаторівневого управління.

2.2. Конституційно-правові засади публічного управління та адміністрування в Україні.

2.3. Рівні управління в державі. Територіальна основа організації публічного управління в Україні.

2.4. Механізми взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

2.5. Децентралізація та реформування територіальної організації влади в Україні.

Тема 3. Організаційно-функціональна структура системи державного управління

3.1. Розподіл повноважень між органами виконавчої влади за рівнями управління в державі.

3.2. Вищі і центральні органи виконавчої влади.

3.3. Місцеві органи виконавчої влади загальної компетенції.

3.4. Місцеві органи виконавчої влади спеціального призначення.

3.5. Органи державної влади у сфері національної безпеки і оборони.

Тема 4. Організаційно-функціональна структура системи місцевого самоврядування

- 4.1. Представницькі та виконавчі органи місцевого самоврядування.
- 4.2. Посадові особи місцевого самоврядування.
- 4.3. Органи самоорганізації населення та асоціації органів місцевого самоврядування.
- 4.4. Особливості місцевого самоврядування на регіональному і субрегіональному рівнях.
- 4.5. Органи місцевого самоврядування як цивільна складова територіальної оборони.

Тема 5. Взаємозв'язок публічного управління та адміністрування

- 5.1. Основні підходи до розуміння публічного адміністрування.
- 5.2. Розподіл адміністративних процесів на функції управління.
- 5.3. Сучасні тенденції трансформації системи публічного адміністрування.
- 5.4. Напрями інноватизації публічного управління та адміністрування.

Тема 6. Форми участі громадськості у публічному управлінні

- 6.1. Сприяння розвитку інститутів громадянського суспільства (правові основи, методи, форми; права, можливості створення підприємств, умови їх роботи; державне замовлення на послуги; оподаткування громадської та благодійної діяльності; державна фінансова підтримка сектору; залучення організацій громадянського суспільства до соціальних послуг та соціального підприємництва).
- 6.2. Система органів, які реалізують національну стратегію розвитку громадянського суспільства (перелік і функції).
- 6.3. Стимулювання лідерів громадської думки, мотивація населення до участі у державних справах, формування відповідальної поведінки населення.
- 6.4. Міжсекторальна взаємодія (роль громадського сектору, партнерство).

Практичні заняття

1. Інституціональна структура системи публічного управління та адміністрування.
2. Багаторівневе управління як прояв публічного управління та адміністрування.
3. Організаційно-функціональна структура системи державного управління.
4. Організаційно-функціональна структура системи місцевого самоврядування.
5. Взаємозв'язок публічного управління та адміністрування.
6. Форми участі громадськості у публічному управлінні. Командне / індивідуальне завдання «Розробка концепції регіональної/місцевої програми залучення інститутів громадянського суспільства до соціальних послуг та соціального підприємництва».

5. Технічне обладнання та / або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджету до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інсталюваний на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74 – 89	добре
60 – 73	задовільно
0 – 59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 7-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами поточного тестування. Поточна тестова контрольна робота містить 30 тестових запитань (одна правильна відповідь), за кожне питання можна отримати 1 бал. Загалом за поточне тестування отримується **максимум 30 балів**.

Практична частина оцінюється за результатами участі здобувачів у практичних заняттях та виконання командного / індивідуального завдання. Передбачено проведення 14 практичних занять. За участь у 10 практичних заняттях (відповіді на запитання, участь у дискусії, презентація окремого питання, що розглядається в межах заняття тощо) здобувач може отримати **50 балів (10*5)**.

Участь у двох практичних заняттях оцінюється за результатами командного / індивідуального завдання. Командне / індивідуальне завдання «Розробка концепції регіональної/місцевої програми залучення інститутів громадянського суспільства до соціальних послуг та соціального підприємництва» полягає у розробленні та захисті здобувачами вищої освіти проекту концепції регіональної або місцевої (за вибором здобувачів) програми залучення організацій громадянського суспільства до соціальних послуг та соціального підприємництва (форму звітності для виконання завдання наведено нижче). Вітається робота в команді (5 – 7 осіб).

Форма проведення: розроблення, презентація та захист (відповіді на запитання, дискусія) командного / індивідуального завдання перед аудиторією (бажано використовувати MS PowerPoint).

Зміст індивідуального завдання:

На прикладі окремого регіону або територіальної громади (за вибором здобувачів) розробити концепцію програми залучення організацій громадянського суспільства до соціальних послуг та соціального підприємництва. Структура концепції програми має містити наступні складники:

- Визначення проблеми, на розв’язання якої спрямована Програма;
- Аналіз причин виникнення проблеми та обґрунтування необхідності її розв’язання програмним методом;
- Мета Програми;
- Визначення оптимального варіанта розв’язання проблеми на основі порівняльного аналізу можливих варіантів;

- Шляхи і способи розв’язання проблеми, строк виконання Програми;
- Очікувані результати виконання Програми, визначення її ефективності.

Результати виконання завдання необхідно оформити у вигляді презентації.

Оцінювання здійснюється на основі повноти відповідей відповідно до запропонованого вище шаблону структури концепції програми, причому:

- 20 балів – повна відповідь на всі пункти структури концепції програми;
- 15 балів – відповідь на всі пункти структури концепції програми, однак з неповним обґрунтуванням;
- 10 балів – часткова відповідність пунктам структури концепції програми;
- 5 балів – невідповідність пунктам структури концепції програми;
- 0 балів – відповідь не наведена або не належить до предмету концепції регіональної/місцевої програми.

Під час презентації і захисту результатів виконання індивідуальних завдань у межах практичних занять передбачено процедуру peer-assessment (оцінювання з боку інших здобувачів освіти). Максимально за командне / індивідуальне завдання можна отримати **20 балів**. У сумі за практичну частину курсу отримується **максимум 70 балів**.

Отримані бали за теоретичну та практичну частини додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
30	70	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (екзамен)** під час сесії.

Екзамен проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **30 тестових завдань** з чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 2 бали (**разом 60 балів**) та **10 тестових завдань** з практичної частини з восьма варіантами відповідей, чотири правильних відповідей, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (**разом 40 балів**), причому:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – правильна відповідь надана на 3 з 4 варіантів відповідей;
- 2 бали – правильна відповідь надана на 2 з 4 варіантів відповідей;
- 1 бал – правильна відповідь надана на 1 з 4 варіантів відповідей;
- 0 балів – відповідь не наведена або повністю не відповідає еталону.

Отримані бали за тестові завдання додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати **100 балів**.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагиату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагиату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагиат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка поштової скриньки на Office365 та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Протягом часу самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Оцінки неможливо отримати під час консультацій або інших додаткових годин спілкування з викладачем. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здобувач вищої освіти має право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Система публічного управління та адміністрування: навч. наоч. посіб. [Електронне видання] / Є. І. Бородін, Т. М. Тарасенко; Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро : НТУ «ДП», 2022. 187 с.

2. Шпекторенко І. В. Методологія публічного управління : навч. посіб. / уклад. І. В. Шпекторенко. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 120 с. URL: http://www.dridu.dp.ua/biblioteka/doc/Metodolohiya_publichnoho_upravlinnya.pdf

3. Публічне управління та адміністрування. Радник-консультант органів державної влади: навч. метод. комплекс / проф. І. П. Бідзюра, проф. Ю. П. Сурмін, доц. Н. В. Грабовенко, доц. В. В. Утвенко, доц. А. М. Шаповалова / за заг. ред. проф. І. П. Бідзюри, проф. Ю. П. Сурміна, доц. Н. В. Грабовенко. Київ.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 500 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/derzh_upravl_2018.pdf

4. Молодцов О. В., Мосора Л. С. Система публічного адміністрування: методичні вказівки до вивчення дисципліни. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. 30 с. URL: <https://cutt.ly/cCAi5fs>

5. Вступ до публічного адміністрування : навчальний посібник / Н. Л. Гавкалова, Т. А. Власенко, Л. Ю. Гордієнко та ін. ; за заг. ред. докт. екон. наук, професора Гавкалової Н. Л. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 382 с. URL: <https://cutt.ly/wCAouJG>

6. Основи публічного адміністрування : навч. посіб. / Ю. П. Битяк, Н. П. Матюхіна, М. С. Ковтун та ін. ; за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Вид. 2-ге, допов. та перероб. Харків : Право, 2021. 238 с. URL: <https://cutt.ly/wCAouJG>

7. Організаційно-правові засади публічного управління та адміністрування: навч. посіб. / Укладачі: О. В. Надьон, І. М. Хмиров, Т. О. Луценко. Харків: НУЦЗУ, 2020. 175 с. URL: <https://cutt.ly/aCAokDf>

8. Публічне управління та адміністрування : навч. посіб. / А. О. Азарова, Л. М. Ткачук, Л. О. Нікіфорова та ін. Вінниця : ВНТУ, 2019. 181 с. URL: <https://cutt.ly/aCAokDf>

9. Вороніна Ю. Є. Теорія та практика публічного управління та адміністрування : навч. посіб. / Ю. Є. Вороніна. Мелітополь : ТОВ «Колор Принт», 2020. 204 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/346596794.pdf>
10. Нагаєв В. М. Публічне адміністрування: електронний навчальний посібник / В. М. Нагаєв. Харків : ХНАУ, 2018. 278 с. URL: <https://cutt.ly/5CAoQ8f>
11. Публічне управління та адміністрування : навч. посібник / Скидан О. В., Якобчук В. П., Дацій Н. В., Ходаківський Є. І. [та ін.]; за заг. ред. О. В. Скидана. Житомир : ЖНАЕУ, 2017. 705 с. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/8495/1/Publichne_upravlinnia_2017.pdf
12. Куйбіда В. С., Білинська М. М., Петроє О. М. Публічне управління: термінологічний словник: навч. посіб. Київ: НАДУ, 2018. 224 с. URL: https://dut.edu.ua/uploads/1_888_37081450.pdf
13. Закон «про адміністративну процедуру»: загальні прозорі правила взаємодії між державою та громадянами й бізнесом. Посібник для публічних службовців / В. Тимошук, І. Бойко. Реформа державного управління. Київ. 2022. 76 с. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2022/10/20/20221020092133-70.pdf>

Нормативні документи

1. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. : із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про Кабінет Міністрів України від 27 лют. 2014 р. № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
3. Про місцеві державні адміністрації : закон України від 9 квіт. 1999 р. № 586 : із змінами. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14/print>
4. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лют. 2022 р. № 2073-IX. Редакція від 31.03.2023. набрання чинності 15.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
5. Виборчий кодекс України від 19 груд. 2019 р. № 396-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
6. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21 трав. 1997 р. № 280 : із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
7. Про державну службу від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
8. Про службу в органах місцевого самоврядування : закон України від 7 черв. 2001 р. № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>
9. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
10. Про основи національного спротиву: Закон України від 16 лип. 2021 р. № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>
11. Європейське врядування Біла Книга. Комісія Європейських Співтовариств Брюссель, 25.7.2001 COM(2001) 428 остаточна редакція. URL: <https://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2016/01/Bila-knyga-YEvropey-ske-vryaduvannya.pdf>
12. Утрехтська декларація про добре місцеве та регіональне врядування в неспокійний час: проблеми змін : Рада Європи; Декларація, Міжнародний документ від 17 лист. 2009 р. Документ 994_a16. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_a16

13. Рекомендації стосовно формування політики з питань Плану відновлення місцевого самоврядування від наслідків війни. Центр експертизи доброго врядування. Рада Європи. м. Страсбург, 30 черв. 2022 р. CEGG/PAD(2022)3. URL: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/CEGG-PAD-on-Ukraine-Recovery-Strategy-in-LSG-area_UKR_FINAL.pdf

Додаткові

1. Ситник Г. П., Зубчик О. А., Орел М. Г., Штельмашенко М. Г. Політико-правове забезпечення публічного управління та адміністрування: підручник / за ред. Г. П. Ситника. Вінниця: ФОП Кушнір Ю. В., 2020. 504 с.

2. Чернов С. І. Текст лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» (для студентів всіх форм навчання за спеціальністю 7.03060101, 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)» / С. І. Чернов, С. О. Гайдученко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків : ХНУМГ, 2014. 97 с. URL: <https://cutt.ly/8CAaljv>

3. Історія державного управління / кол. авт. ; за заг. ред. чл.- кор. НАН України, проф. В. С. Загорського, проф. О. Я. Красівського, доц. О. Ю. Мороза. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. 368 с.

4. Кравченко В. В., Бородін Є. І., Квітка С. А. Міське самоврядування в системі публічного управління : навч. посіб. у схемах. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 148 с. URL: http://www.dridu.dp.ua/biblioteka/doc/Mistseve_samovryaduvannya.pdf

5. Ястремська О. М., Л. О. Мажник. Публічне адміністрування: навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 132 с.

6. Євтушенко О. Н. Державне управління (Основи теорії державного управління) : навч. посіб. у трьох частинах. / О. Н. Євтушенко, В. І. Андріяш. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. Ч. 1. Основи теорії державного управління. 2013. 268 с.

7. Основи публічного адміністрування : посіб. для підготовки до іспиту / Ю. П. Битяк, Н. П. Матюхіна, М. С. Ковтун та ін. ; за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків : Право, 2016. 128 с.

8. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / За заг. ред. С. Чернова, В. Воронкової, В. Банаха, О. Сосніна, П. Жукаускаса, Й. Ввайнхардт, Р. Андрюкайтене; Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. 606 с.

9. Управління персоналом в органах публічної влади : навч. посіб. авт. кол. С. М. Серьогін, Є. І. Бородін, К. В. Комарова, Н. А. Липовська, Т. М. Тарасенко. Дніпро. : ДРІДУ НАДУ, 2019. 200 с.

10. Петков В.П., Торяник В.М. Менеджмент у державному управлінні : навчальний посібник / В.П. Петков, В.М. Торяник ; за заг. ред. О.В. Негодченка. Дніпро: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 404 с. URL: <https://oldiplus.ua/downloads/265.pdf>

11. Методологія державного управління як галузі науки : наук. розробка / авт. кол. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. О. Краснейчук. Київ : НАДУ, 2010. 32 с.

12. Кресіна І. О., Стойко О. М. Еволюція підходів до осмислення ролі громадянського суспільства в управлінських процесах. *Правова держава*. 2022. Вип. 33. С. 540–551. URL: <http://pravova-derzhava.org.ua/files/pravova-derjava.vipusk-33-2022.pdf>

13. Пухтинський М. О. Конституційно-правові аспекти інституційного та законодавчого забезпечення реформування територіального врядування. *Правова*

держава. 2022. Вип. 33. С. 301–314. URL: <http://pravova-derzhava.org.ua/files/pravova-derjava.vipusk-33-2022.pdf>

14. Бородін Є.І., Безена І.М. Марк Е. Генсон про шляхи демократизації та децентралізації публічних інституцій держави. *Публічне управління та митне адміністрування*, № 3 (22), 2019. С. 194–202.

15. Взаємовідносини держави та суспільства / В. М. Алексеев, Н. А. Липовська. Дніпро : ГРАНІ, 2019. 172 с. URL : http://www.dridu.dp.ua/biblioteka/doc/Vzayemovidnosyny_derzhavy_ta_suspilstva.pdf

16. Шпекторенко І., Бородін Є. Структура та методологія управлінської діяльності. *Державне управління та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. ДРІДУ. Вип. 3 (38). 2018. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 46–52.

17. Бородін Є. І. Статус голови місцевої державної адміністрації в Україні: досвід законодавчого визначення. *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6. № 5. С. 12–23. DOI <https://doi.org/10.15421/151827>

18. Бутирська Т., Дзвінчук Д. Теоретико-методологічні основи державного будівництва : монографія. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2017. 176 с.

19. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / наук. ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; Національна академія державного управління при Президенті України. Київ : НАДУ, 2011. Т. 8 : Публічне врядування / наук. ред. кол. : В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) [та ін.] ; Львівський регіональний інститут державного управління Національна академія державного управління при Президенті України. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 630 с.

20. Енциклопедія соціогуманітарної інформології / коорд. проекту та заг. ред. проф. К. І. Беляков. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. 436 с. URL: http://ippi.org.ua/sites/default/files/enciklopediya_tom_2.pdf

21. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с. URL: <https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/DERZHAVNE-UPRAVLINNYA-2012.pdf>

22. Управління змінами в публічному адмініструванні : навч. посіб. / Ю. П. Шаров, І. А. Чикаренко, Т. В. Маматова [та ін.] ; за наук. ред. Ю. П. Шарова. Дніпропетровськ. : ДРІДУ НАДУ, 2012. 148 с.

23. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти : монографія / С. М. Серьогін, Ю. П. Шаров, Є. І. Бородін, Н. Т. Гончарук [та ін.] ; за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, Ю. П. Шарова. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. 278 с.

24. Інформаційне та соціально-правове моделювання : посібник / Д. В. Ланде, В. М. Фурашев ; за заг. ред. Д. В. Ланде. Київ-Одеса : Фенікс, 2021. 276 с. URL: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/posibnik.pdf>

25. Литвин А. В. Публічні комунікації президентів України та роль спічрайтерів у цьому процесі. *Обрії друкарства*. 2020. № 1. С. 109–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/obdr_2020_1_11

26. Пайда Ю. Ю. Порядок розробки, прийняття, набрання чинності та дії актів публічного управління. *Правовий часопис Донбасу*. 2020. № 1. С. 105–114. URL: <https://ljd.dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2021/10/1.pdf>

27. Подольчак Н. Ю., Білик О. І., Ханік Ю.-Б. Р. Поняття публічного маркетингу та приклади його застосування в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 1. С. 155–160. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6989&i=24>
28. Вольська О. М. Ефективність публічного управління як результат суспільних процесів у державі. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2020. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_3
29. Дурман О. Л., Полосьмак К. О. Аналіз нових концепцій публічного управління та ступінь їх «адекватності» реаліям сучасного світу. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2020. № 1. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2020_1/7.pdf
30. Лопушинський І. П., Набока С. І., Медведєва А. В. Державна система управління персоналом «Roslick» як механізм електронного урядування в Україні. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2020. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_22
31. Котух Є. В. Електронне урядування як нова парадигма публічного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 3. С. 122–127. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2020_3_22
32. Бондар В. В. Локалізація об'єктів корпоративного менеджменту в метрополісі Києва у контексті розвитку його організаційно-управлінських функцій. *Український географічний журнал*. 2020. № 1. С. 45–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UGJ_2020_1_8
33. Яковчук М. В., Міхалевський В. Ц., Скрипник Т. К. Порівняння ефективності управління в децентралізованих та централізованих системах. *Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки*. 2021. № 5. С. 41–44. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/12/301-text_2021_5_t-41-44.pdf
34. Дука А. П. Критерії оцінювання соціально-економічної дієвості сучасного публічного управління. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія : право публічне управління та адміністрування*. 2021. № 2. С. 76–83. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/182>
35. Ткаченко Ю. С. Система контрольного механізму як засобу взаємодії органів публічної адміністрації та інституцій громадянського суспільства. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 2. С. 99–103. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pppd_2018_2_19
36. Тарасенко Т. М. Організаційно-правові засади діяльності органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану: можливості та обмеження. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. Вип. 4. С. 51–58. URL: <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/261/228>
37. Тарасенко Т. М. Запровадження інноваційних технологій управління репутацією органів місцевого самоврядування: теорія та практика. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2022. Вип. 28. С. 158–164. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/28-2022/32.pdf>
38. Тарасенко Т. М. Розмежування політичної та кримінальної відповідальності у вимірі ціннісних основ публічного управління. *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6(6–7). С. 31–37. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/423>
39. Тарасенко Т. М. Вплив громадського чинника на утвердження політичної відповідальності в системі місцевого самоврядування України. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2016. № 2(15). С. 142–146. URL: http://www.customs-admin.umsf.in.ua/archive/2016/2/2_2016.pdf

40. Тарасенко Т. М. Політична відповідальність у сфері місцевого самоврядування України : *монографія*. Дніпро : ГРАНІ, 2020. 403 с.
41. Тарасенко Т. М. Розвиток політичної відповідальності в місцевому самоврядуванні в умовах децентралізації влади: досвід європейських країн. *Вісник Національної академії державного управління. Серія «Державне управління»*. 2017. Вип. 4. С. 92–99. URL: <https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/163012/%D0%A2%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%2013.pdf?sequence=1>
42. Kvitka S., Borodin Ye., Yemelyanov V., Moskalets M., Zubchenko V. The Subsidiarity Principle and Legal and Economic Aspects of The Decentralization in Ukraine. *Cuestiones Políticas*. Vol. 39, No 68 (Enero – Junio) 2021, 356–368. IEPDP-Facultad de Ciencias Jurídicas y Políticas – LUZ. Access mode: <https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/35420/37521>
43. Borodin Ye., Kalashnyk N. (2020), Youth Participation as a Public Policy Instrumentat Local Level. Ukrainian Experience. *Urban Policy System in Strategic Perspective: From V4 to Ukraine*. Kamil Glinka (editor). Series Studies in Politics, Security and Society. Vol. 34. pp. 211–222.
44. Kvitka, S., Borodin, Ye., Koval, V., Yemelyanov, V. & Ivashova. L. (2019), Innovative mechanisms of the cross-sectoral interaction between business and public authorities in conditions of information society's transformation. *Revista dilemas contemporáneos: educación, política y valores*. Año: VII Número: Edición Especial Artículo no. :133 Período: Noviembre, 2019. URL: <https://cutt.ly/3CSp4Ab>
45. Tarasenko T., Sorokina N. Theoretical aspects of consideration of ethics and responsibility in public administration. *Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)*. 2020. № 3. P. 54–57. URL: <https://www.uni-goettingen.de/de/document/download/96ebf2f0737007635b6cc20eed979f7d.pdf/ReOS%2003%20aus%202020.pdf>
46. Encyclopedia of public administration and public policy / [edited by] David Schultz. New York 2004. 545 p. URL: <https://cutt.ly/RCSauyw>
47. Methodological Framework of the Principles of Public Administration May 2019. URL: <https://www.sigmaweb.org/publications/Methodological-Framework-for-the-Principles-of-Public-Administration-May-2019.pdf>

Інтернет ресурси

1. Президент України. Офіційний веб-портал. URL: <https://www.president.gov.ua/>
2. Кабінет Міністрів України. Офіційний веб-портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Верховна Рада України <https://www.rada.gov.ua/>
4. Національне агентство України з питань державної служби. Офіційний веб-портал. URL: <https://nads.gov.ua/>
5. Портал управління знаннями. Освітня платформа у сфері професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування. URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/>
6. Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. Офіційний веб-портал. URL: <http://www.center.gov.ua/pro-tsentr/proekti/sigma>

7. Аспекти публічного управління. Науковий фаховий журнал. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal>
8. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. Науковий фаховий журнал. URL: <http://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys>
9. [The European Institute of Public Administration](https://www.eipa.eu/). URL: <https://www.eipa.eu/>
10. Public administration and governance. European Commission https://ec.europa.eu/reform-support/what-we-do/public-administration-and-governance_en
11. Principles of Public Administration for EU candidate countries and potential candidates. SIGMA. URL: <https://www.sigmaweb.org/publications/principles-public-administration-eu-candidate-countries-and-potential-candidates.htm>
12. Principles of Public Administration for European Neighbourhood Policy countries. SIGMA. URL: <https://www.sigmaweb.org/publications/principles-public-administration-european-neighbourhood-policy.htm>